

کتاب شناسی بیداری اسلامی

علیرضا ابادری

اشاره:

وعده‌های خداوند تحقق می‌یابد و سنت‌های حتمی الهی جاری می‌شود و مردمانی با قلب‌هایی سرشار از ایمان و چهره‌هایی با نشاط، روزهایی را می‌بینند که مسلمانان بیدار شده‌اند و به فطرت خود رجوع می‌کنند. موج توفنده‌ای کشورهای اسلامی را در می‌نوردد و چنان بر ساحل اطمینان مستکبرین و مرتجعین می‌کوبد که کاخ‌های پوشالی برپاشده بر وعده‌های استعمار غربی به راحتی فرو می‌ریزد و به تاریخ می‌پیوندد تا آیندگان با چشم عبرت به آن بنگرند و از آن درس بگیرند.

این وعده‌ها و سنت‌های الهی شاید برای بسیاری از سیاست‌مداران و دانشمندان علوم سیاسی امری غیرقابل پیش‌بینی بود، اما بصیرت مردمان باایمان، این روزها را پیش‌بینی می‌کرد. این روزهای بیداری اسلامی، علائم زیادی داشت و چه علامتی برای آن بزرگ‌تر از انقلاب اسلامی مردم ایران. بدون شک، انقلاب اسلامی به رهبری حضرت روح‌الله (قدس سره الشریف) را در همه ابعاد آن می‌توان به عنوان عقبه بیداری اسلامی در یکی دو سال اخیر دانست. پویایی، اسلام‌خواهی، مقابله با دخالت بیگانه، هوشیاری مردم و ... از نشانه‌های تأثیرپذیری این بیداری از انقلاب اسلامی مردم ایران است. به عبارت دیگر، انقلاب اسلامی در ایران، سرآغاز بیداری اسلامی در کشورهای مسلمان در دوره معاصر است. در این راه نقش عالمان دینی و کسانی که پیش‌تر در این زمینه کار کرده‌اند، افرادی مثل جمال‌الدین اسدآبادی و دیگران را نمی‌توان نادیده

گرفت، اما انقلاب اسلامی ایران، نقشی بی‌بدیل در این زمینه دارد و نشانه‌اش آن است که استکبار غرب و صهیونیست جیره‌خوارش، همه از این واژه دارند که کشورهای اسلامی راهی همچون ایران را بروند.

تاکنون نیز بحمدالله ابتکار عمل در دست جمهوری اسلامی ایران و قائد عظیم‌الشان آن بوده است. هرچقدر غربیان و مرتجعین وابسته به آنها در کشورهایمانند عربستان و ... سعی کردند بر این بیداری امت اسلامی تأثیر بگذارند یا سرکوب کرده و منحرف کنند، موفق نشده‌اند و نمونه آن نیز کشور مصر است که مردم آن دوباره بیدار شده‌اند.

در این راه قره‌العین اهل ولا؛ با پیشتازی، هوشیاری، تدبیر، شجاعت و بیان صریح مواضع به عنوان رهبری بیدار و آگاه‌دل، تمام جریان‌ات را رصد کرده و نقش شگفت‌آوری ایفا نمود و در بیانات مختلف و بزنگاه‌های مهم، ضمن برحذر داشتن مسلمانان از حيله‌های غربیان، آنها را به وحدت و نهی از تفرقه دعوت کرد و با رهنمودهای مختلف نقش ایران در تأثیرگذاری بر بیداری اسلامی را پررنگ‌تر کرد.

بدون شک در این برهه حساس بود که نقش رهبری شجاع، آگاه و بیدار در هدایت جامعه اسلامی و فراتر از سیاست روزمره، بیش از پیش احساس شد و به خوبی تأثیرگذاری بین‌المللی آن را دیدیم. اگر به تدبیر برخی سیاستمداران می‌خواستیم اعتماد کنیم، الان نه تنها قدرت تأثیرگذاری و هدایت برخی انقلاب‌ها و جریان‌های بیداری اسلامی را نداشتیم که وارد

لَفَاطی‌های سیاسی شده بودیم و هیچ اندوخته‌ای نداشتیم.

آنچه رهبر انقلاب در مواضع مختلف به عنوان «بیداری اسلامی» مطرح کردند، خیلی دقیق و بر اساس تجربه‌ای تاریخی و وظیفه‌ای الهی بود و آنانی که این دستاورد عظیم را تنها یک «بیداری انسانی» نامیدند بی‌شک متوجه این مسئله هستند که بیداری اسلامی درختی تناور است که با لَفَاطی، انحراف را برنمی‌تابد.

آنچه در پی می‌آید، کتاب‌شناسی مختصری از بیداری اسلامی است و با استقصایی بیشتر، می‌توان آن را کامل نمود.

ذکر چند نکته در این زمینه بایسته است:

۱. منابع موجود به دو دسته کتب و مقالات تقسیم شده است که ابتدا کتب و سپس مقالات می‌آید.

۲. اطلاعات کتاب‌شناختی و مقاله‌شناسی تا جایی که موجود بود، کامل شد.

۳. فقط به موضوع بیداری اسلامی بسنده نشده، بلکه موضوعات مرتبط با آن نیز مد نظر بوده است.

۴. شخصیت‌های تأثیرگذار در بیداری اسلامی و روند آن، مانند سید جمال الدین اسدآبادی و ... را نیز آوردیم. البته با این تأکید که منابع معرفی شده، در زمینه نقش آنها در بیداری اسلامی باشد.

۵. چندین منبع مربوط به انقلاب اسلامی ایران است که البته نقش آن را در بیداری اسلامی بیان می‌کند.

۶. برخی منابع مربوط به قبل از وقایع یکی دو سال اخیر است و حتی برخی به یکی دو دهه قبل برمی‌گردد، اما باز هم بیداری اسلامی را به نحوی مورد بررسی قرار داده‌اند که آنها نیز برای استفاده بیشتر خوانندگان آمده است.

۷. منابع به صورت الفبایی و بر اساس عنوان است، نه نام مؤلف.

کتاب:

■ **آینده بیداری اسلامی و مفهوم بنیادگرایی**، یوسف قرضاوی، مترجم موسی تیموری قلعه نوی، خراسان، مؤلف، ۱۳۸۱، ص ۱۰۷.

■ **احیاگر فرهنگ و بیدارگری اسلامی**، عنایت‌اله یزدانی، تهران، محراب قلم، ۱۳۸۷.

■ **امام خمینی (ره) و بیداری اسلامی**، محمدباقر کریمیان، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات، ۱۳۸۷، ۵۰ ص.

■ **امام خمینی و بیداری اسلامی**، رضا حسینی فر، قم، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۸، ۳۲۸ ص.

■ **انقلاب اسلامی و بیداری اسلامی در جهان**، علی عمران درگاهی، تهران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی مقاومت بسیج، معاونت آموزش، ۱۳۸۱، ۱۱۰ ص.

■ **انقلاب فرامردن و تمدن اسلامی (موج چهارم بیداری اسلامی)**، موسی نجفی، مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، تهران، ۱۳۸۹ ش، ۳۰۸ ص.

■ **بازخوانی تأثیرات انقلاب اسلامی ایران بر بیداری مسلمانان (مجموعه مقالات)**، به کوشش مهدی طاهری، پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی (ص)، قم، ۱۳۸۸، ۴۰۰ ص.

■ **بیداری اسلامی چشم‌انداز آینده و هدایت آن**، ج ۲، مقالات کنفرانس وحدت اسلامی، مؤلفین خارجی، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، ۱۳۸۴، تهران.

■ **بیداری اسلامی در گستره جهانی**، درآمدی

تحلیلی بر اسلام سیاسی، گردآوری و تدوین (زیر نظر) غلامرضا خواجه‌سروی، تهران، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۰.

■ **بیداری اسلامی و بحران هویت استبداد سیاسی**، ستم اجتماعی... آینده بیداری اسلامی، یوسف قرضاوی، مترجم عبدالعزیز سلیمی، سندج، ۱۳۷۹، ۳۰۷ ص.

■ **بیداری اسلامی و بیم و امیدهای آن**، یوسف قرضاوی، ترجمه زاهد ویسی، تهران، نشر احسان، ۱۳۸۰، ۸۸ ص.

■ **بیداری اسلامی و فرهنگ اختلاف**، یوسف قرضاوی، ترجمه عمر قادری، سندج، ۲۷۴ ص.

■ **بیداری اسلامی و مواجهه صحیح با اختلافات**، یوسف قرضاوی، ترجمه عبدالرسوی گلرانی، تهران، نشر احسان، ۲۵۳، ۱۳۷۸ ص.

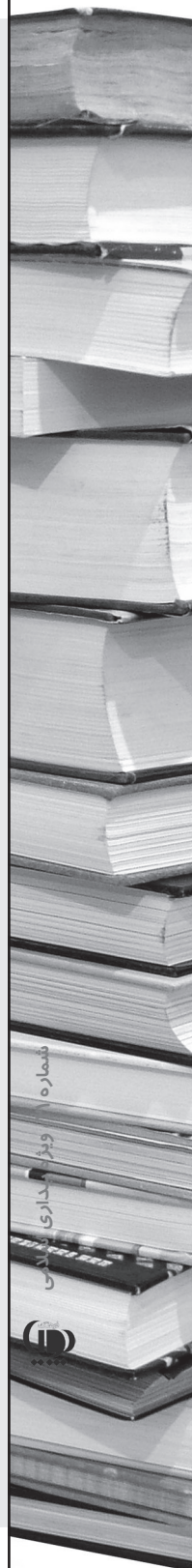
■ **بیداری اسلامی**، گردآوری فریده سعیدی (گنجی)، تربت جام، احمد جام، ۱۳۸۰، ۱۲۰ ص.

■ **بیداری اسلامی**، محمد قطب، ترجمه و تقدیم صباح زنگنه، تهران، اطلاعات، ۱۳۷۴، ۲۱۹ ص.

■ **بیداری اسلامی**، محمدقاسم قاسمی، شیخ الاسلام احمد جام، تربت جام، ۱۳۸۳ ش.

■ **بیداری ترکستان در پرتو انقلاب اسلامی ایران**، سید ضیا میردیلمی، گرگان، ۱۳۷۱.

■ **بیداری و بین‌الملل اسلامی با مروری بر نقش داعیان قرآنی در دو سده اخیر**، ابوالفضل خوش‌منش، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۸، ۴۹۵ ص.

■ پویایی فرهنگ و تمدن اسلام و ایران (از رکود تا بیداری اسلامی)، علی اکبر ولایتی، وزارت امور خارجه، ۱۳۸۷، تهران.

■ حزب الله؛ اسلام گرایی و بیداری: پژوهشی بر کارکردهای حزب الله لبنان و تأثیر آن بر جنبش های اسلامی به ویژه حماس، وحید محمدی تبار، تهران، زیتون سبز، ۱۳۹۰، ص ۲۲۴.

■ دوره ها و پیشگامان بیداری اسلامی معاصر، نویسنده محسن اراکی، مترجم محمد مقدس، تهران، فراکتاب، ۱۳۸۱، ص ۲۲۷.

■ سید جمال الدین اسدآبادی و نهضت بیداری اسلامی: مجموعه مقالات کنگره بین المللی سید جمال الدین اسدآبادی، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، ۱۳۸۳، تهران.

■ سید جمال الدین اسدآبادی غریو بیداری، محمدباقر مقدم، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، مرکز چاپ و نشر، ۱۳۷۴، ۱۵۵ ص.

■ سید جمال الدین اسدآبادی و بیداری مشرق زمین، محمد محیط طباطبایی، به کوشش سید هادی خسروشاهی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۰، ۳۳۷ ص.

■ سید قطب و بیداری اسلامی، فائز ابراهیم محمد، تهران، احسان، ۱۳۸۴، ۱۹۱ ص.

■ شهید مطهری مصلحی بیدار، سینا واحد، بخش فرهنگی دفتر مرکزی جهاد دانشگاهی، تهران.

■ شیخ محمد عبده؛ مصلح بزرگ مصر، مصطفی حسینی طباطبایی، قلم، ۱۳۶۲، تهران.

■ الصحوه الاسلامیه بالمغرب الاسس المعرفیه و تحلیل الخطاب، مخلص السبتي، دارالبيضاء، مطبعة النجاشي الجديده، ۱۳۷۴، ص ۲۳۹، ش.

■ گامی به سوی بیداری اسلامی، ابوالحسن ندوی، ترجمه مسعود قادرمرزی، تهران، مسعود قادرمرزی، ۱۳۶۹، ۹۶ ص.

■ مصلحان و اندیشه اتحاد مسلمانان، محمد جواد صاحبی، المجمع العالمی للتقريب بين المذاهب الاسلاميه، تهران.

■ موج سوم بیداری اسلامی: بررسی روند گسترش اسلام سیاسی در جهان اسلام، عبدالله گنجی ارجنگی، مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور، تهران، ۱۳۸۹، ۲۲۰ ص.

■ نقش جوانان در بیداری اسلامی، عبدالله ناصح علوان، ترجمه محسن شیخی، سنندج، زانست، ۱۳۸۹، ۸۵ ص.

■ نقش سید جمال الدین اسدآبادی در بیداری مسلمانان در برابر استعمار غرب (پایان نامه) مجتبی سامع، استاد راهنما محمد سپهری، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

مقالات:

● آینده درخشان نهضت بیداری اسلامی، جمهوری اسلامی، ۲۰ بهمن ۱۳۸۶، ص ۱ - ۲.

● ابعاد و گستره نهضت بیداری اسلامی در جهان معاصر، محمود محمدی عراقی، اطلاعات، ۲۹ اردیبهشت ۱۳۸۳، ص ۶.

● احیاء هویت اسلامی، بازگشت به اسلام و بیداری مسلمانان، جمهوری اسلامی، ۱۶

خرداد ۱۳۷۴، ص ۳، ۱۴.

● ارزیابی سهم ملت مسلمان مصر در بیداری جهان اسلام، جمهوری اسلامی، ۱۶ مرداد ۱۳۷۸، ص ۱۱.

● امام خمینی، عصر بیداری، غلامرضا قلندریان، قدس، ۱۰ و ۱۱ و ۱۳ خرداد ۱۳۸۲، ص ۲.

● انسجام اسلامی در عصر بیداری اسلامی، نوراحمد بلنداختر، فروغ وحدت، دوره جدید، ش ۱۰، زمستان ۱۳۸۶، ص ۴۴ - ۵۱.

● انقلاب جهانی گسترش بیداری اسلامی، مسجد، ش ۷۴، بهمن ۱۳۸۲، ص ۵۸ - ۶۱.

● بیداری اسلام در جهان معاصر عرب، علی اکبر ولایتی، جام جم، ۲۷ خرداد ۱۳۸۵، ص ۱۰.

● بیداری اسلامی امروز امتداد جنبش اسلام دیروز است: مصاحبه با دکتر محمدحسین اردوش، باقر گرگین، فرزاد فتاحی، فروغ وحدت، ش ۱۳، پاییز ۱۳۸۷، ص ۵۸ - ۷۰.

● بیداری اسلامی تا دولت عدل جهانی، حسام الدین برومند، کیهان، بهمن ۱۳۸۷، ص ۲.

● بیداری اسلامی در آسیای مرکزی و قفقاز، ام ای کریم، رسالت، ۱ اسفند ۱۳۸۴، ص ۷.

● بیداری اسلامی در ایران، علی اکبر ولایتی، شرق، ۲۶ تیر ۱۳۸۴، ص ۱۸.

● بیداری اسلامی در ایران، علی اکبر ولایتی، شرق، ۲۷ تیر ۱۳۸۴، ص ۱۸.

● بیداری اسلامی روز به روز گسترش

می‌یابد، کیهان، ۲۴ مهر ۱۳۷۵، ص ۷.

● بیداری اسلامی و اندیشه خام اسلام‌ستیزی، غلامرضا قلندریان، قدس، ۱۸ تیر ۱۳۸۲، ص ۲.

● بیداری اسلامی و اندیشه مهدویت، منوچهر محمدی، شما، ش ۲۹، ۲۶ شهریور ۱۳۸۵، ص ۸.

● بیداری اسلامی و تشدید بحران‌های اجتماعی در غرب، حمید مولانا، کیهان، ۲۴ اسفند ۱۳۷۴، ص ۱۶.

● بیداری اسلامی و چشم‌انداز آینده، مسجد، ش ۱۰۲، خرداد ۱۳۸۵، ص ۵۸ - ۶۱.

● بیداری اسلامی و مظاهر فرهنگی، سیاسی و اجتماعی آن، جلال میرآقایی، انتخاب، ۱۶ اردیبهشت ۱۳۸۳، ص ۳.

● بیداری اسلامی و معادلات جهانی، علی حسن حیدری، مسجد، ش ۱۲۷، تیر ۱۳۸۷، ص ۱۰۶ - ۱۱۱.

● بیداری اسلامی و موانع پیش‌رو، محمدمهدی توکلی، جمهوری اسلامی، ۳۰ فروردین ۱۳۸۴، ص ۱۰.

● بیداری اسلامی و نگرانی غرب، کیهان، ۲۳ خرداد ۱۳۷۵، ص ۱۲.

● بیداری اسلامی، علی اکبر ولایتی، اطلاعات، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۸۴، ص ۶.

● بیداری اسلامی، محمدرضا جمالی، جوان، ۸ بهمن ۱۳۸۴، ص ۱، ۲.

● بیداری جهان اسلام، حامد رحمت‌اللهی، اطلاعات، ۱۸-۱۹-۲۰-۲۲ آذر ۱۳۷۶، ص ۱۶.

● بیداری جهانی ملت‌ها نسبت به استراتژی

فریبکارانه و جنگ‌افروزان آمریکا، مهدی نجفی صالحی، جمهوری اسلامی، ۱۷ مهر ۱۳۸۱، ص ۷.

● تأثیر انقلاب اسلامی بر بیداری مسلمانان، محمدعلی صدرشیرازی، سیاست روز، ۱۹ اردیبهشت ۱۳۸۴، ص ۱، ۲.

● تأثیر بیداری اسلامی و راهبردهای آمریکا، جمهوری اسلامی، ۲۰ دی ۱۳۸۴، ص ۶.

● تفسیر اجتماعی قرآن و بیداری اسلامی، ابوالفضل خوش‌منش، پژوهش و حوزه، ش ۳۰ - ۳۱، تابستان و پاییز ۱۳۸۶: ص ۱۲۹ - ۱۵۶.

● ثمرات بیداری اسلامی در ترکیه، جمهوری اسلامی، ۱۰ بهمن ۱۳۸۶، ص ۱، ۲.

● جایگاه سودان در جنبش بیداری اسلامی، کیهان هوایی، ش ۱۰۶۱، ۲۴ آذر ۱۳۷۲، ۱۵ دسامبر ۱۹۹۳، ص ۲۳.

● جنبش بیداری اسلامی به روایت امام خمینی (ره)، جمهوری اسلامی، ۱۶ خرداد ۱۳۸۳، ص ۸، ۵.

● حجاب در پهنای به سوی بیداری اسلامی، عبدالحسین مشفق، رسالت، ۱۵ فروردین ۱۳۸۳، ص ۸.

● حرکت‌شناسی نهضت بیداری اسلامی، عباس چگینی، شما، ش ۳۲۰، ۲۶ تیر ۱۳۸۲، ص ۹.

● خودباوری و بیداری اسلامی، علی اکبر ولایتی، جمهوری اسلامی، ۹ دی ۱۳۸۲، ص ۶.

● عربستان و موج بیداری اسلامی، محمد اقبال علی اصغری، رسالت، ۱۹ اردیبهشت ۱۳۷۲، ص ۳.

● غفلت غربی و بیداری اسلامی: دو حرکت متعارض در جهان کنونی، مصطفی امیرطلب، پانزده خرداد، دوره سوم، سال چهارم، ش ۱۲، تابستان ۱۳۸۶، ص ۹۱ - ۱۵۷.

● گرایش به بیداری و هویت اسلامی: پیرامون تأثیرات جهانی انقلاب اسلامی، حسین منصوری، رسالت، ۶ تیر ۱۳۸۹، ص ۶.

● گفت‌وگوی منتشر نشده دکتر کلیم صدیقی در مورد نهضت بیداری اسلامی، ولایت فقیه و وظایف امروز مسلمانان، محمدعلی ربانی، کیهان، ۶ اردیبهشت ۱۳۷۵، ص ۱۴.

● موج جدید بیداری اسلامی، عباس محمدنژاد، جام‌جم، ۲۴ بهمن ۱۳۸۴، ص ۲.

● موج چهارم بیداری: گفت‌وگو با دکتر موسی نجفی، محمدرضا ارشاد، همشهری، ۳ آبان ۱۳۸۶، ص ۱۷ - ۲۱.

● نقش جمهوری اسلامی ایران در بیداری جهان اسلام و اتحاد مسلمین، حسین حسین‌زاده، بشری، ش ۸۵، مرداد ۱۳۸۹، ص ۱۳ - ۲۲.

● نهضت بیداری اسلامی - بینش در حرکت، امیرعباس چگینی، شما، ش ۳۴۳، ۴ دی ۱۳۸۲، ص ۸.

● نهضت بیداری اسلامی - جامعه توحیدی جامعه‌ای احسانی با نگرشی بر مبنای احسان اجتماعی، امیرعباس چگینی، شما، ش ۳۴۹، ۱۶ بهمن ۱۳۸۲، ص ۸.

● نهضت بیداری اسلامی، امیرعباس چگینی، شما، ش ۳۲۶، ۶ شهریور ۱۳۸۲، ص ۸.